

УДК 351:332.8

Фролова Г.О., здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Науковий керівник: Чикаренко І.А., д.держ.упр., професор, завідувачка кафедри державного управління і місцевого самоврядування

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

Важливою галуззю національної економіки є житлово-комунальне господарство, яке має забезпечувати комфортне та безпечне проживання громадян. Проблеми щодо якості управління цією галуззю виникали практично у всіх розвинутих державах і потребували вирішення.

Не є винятком і Україна. Потреба у підвищенні ефективності та якості публічного управління житлово-комунальним господарством України залишається нагальною та вимагає продовження реформування галузі. Більшість європейських держав вже підводять підсумки проведених реформ, тому Україна може врахувати цей позитивний досвід та уникнути небажаних негативних наслідків.

В наукових роботах Бриль П.О. детально розглянута французька модель реформування житлово-комунальної сфери, яка полягає в приватизації об'єктів комунальної інфраструктури муніципалітетом, який в свою чергу, здійснює управління самостійно або передає в управління приватному бізнесу на підставі договорів [1]. Тобто комуна вирішує значну кількість проблем у сфері міського господарства, зокрема проблем, що стосуються забезпечення комфортного та безпечного життя громадян, а саме: водопостачання, водовідведення, утилізації побутових відходів, технічного обслуговування будівників тощо. Управління комунами здійснює рада муніципалітету, що обирається на шестирічний термін шляхом проведення виборів, і мером, який, у свою чергу, призначається радою. Крім того, комуни несуть політичну відповідальність за належне утримання та управління об'єктами житлово-комунального комплексу, у тому числі за організацію постачання питної води і водовідведення в рамках політики децентралізації у Франції, що проводиться з 1982 року [2]. При останніх можуть створюватися міжмуніципальні об'єднання публічного права з метою спільного використання коштів. Наприклад, на 36 тис. комун припадає приблизно 29 тис. служб з водопостачання, причому 12,3 тис. займаються постачанням питної води і 16,7 тис. – водовідведенням. Муніципалітети можуть здійснювати послугу самостійно, відповідаючи за інвестиції, функціонування та взаємовідносини зі споживачами, або довірити управління спеціалізованій компанії у рамках довгострокового договору оренди або концесії. При цьому комуни зберігають контроль, право власності на все обладнання і несуть відповідальність перед споживачами.

Таким чином забезпечується гнучкість французької моделі управління в житлово-комунальній сфері, яка полягає у великій кількості так званих «проміжних» форм між прямим і делегованим управлінням. Муніципалітет може у рамках договору делегувати управління частиною послуг і при цьому керувати іншою їх частиною безпосередньо.

Зважається, що в країнах Європейського Союзу публічне управління у водному господарстві є найбільш досконалим. Воно регламентується низкою нормативно-правових актів ЄС, які визначили воду (на відміну від будь-якого комерційного продукту) спадщиною, яку необхідно охороняти, захищати та відповідно з нею поводитися. Послуги у водному секторі країн ЄС на 80 % забезпечуються державним (муніципальним) сектором. Зважаючи на невід'ємність людини від водних ресурсів, зосередження повноважень щодо надання зазначених послуг знаходиться у компетенції

державних та муніципальних органів, і яскраво підкреслює особливу цінність життя та здоров'я громадян у країнах ЄС.

Англійська модель реформування полягає у повній приватизації об'єктів житлово-комунального господарства. У Великій Британії всі об'єкти житлово-комунального комплексу приватизовані, а муніципальні підприємства об'єднані за своєю специфікою та галуззю. Зокрема, в Англії та Уельсі послуги з водопостачання та каналізації надаються 10 приватними регіональними водопровідними та каналізаційними компаніями та 13 переважно невеликими приватними компаніями «тільки для води». У Шотландії послуги з водопостачання і каналізації надаються однією публічною компанією Scottish Water, а у Північній Ірландії – державним підприємством Північної Ірландії. При цьому основним обов'язком контролюючих органів є захищення інтересів споживачів шляхом заохочення конкуренції, а основна мета полягає в захисті існуючих і майбутніх (потенційно можливих) інтересів споживачів щодо газу, який транспортується трубами, і електроенергії, переданої системами розподілу або передачі, а також економічне регулювання приватизованої водопровідної та каналізаційної промисловості.

Німецька модель реформування (Федеративна Республіка Німеччина, Республіка Польща) полягає в приватизації підприємств сфери житлово-комунального господарства. При цьому більша частина власності на підприємства залишається у муніципалітета.

Реформування публічного управління житлово-комунальним господарством у Федеративній Республіці Німеччина базувалося на формуванні ринку житлово-комунальних послуг на принципах конкурентності. Основою реформи стали трансформаційні зміни системи органів муніципального самоуправління. Такі зміни були зумовлені приватизацією об'єктів житлово-комунального господарства та передачі управлінських функцій приватним компаніям. Отже, на базі державних були створені приватні підприємства та комунальні компанії у формі акціонерних товариств, на яких було покладено функції управління житловим фондом і забезпечення якісного надання житлово-комунальних послуг.

Для України, за думкою науковців Бриль П.О. та Рябець К.А., оптимальною моделлю реформування публічного управління житлово-комунальним господарством є німецька модель, а найбільш прийнятний досвід для імплементації до вітчизняних умов та реалій – це досвід Федеративної Республіки Німеччина та Республіки Польщі.

Отже, результати аналізу зарубіжного досвіду публічного управління житлово-комунальним господарством свідчать, що для України, яка обрала шлях до європейської інтеграції, досліджувані нами вище підходи, моделі та кращі практики публічноуправлінської діяльності з розвитку житлово-комунальної сфери є актуальними та такими, що доцільно взяти за основу для їх впровадження з адаптацією до сучасних умов. Але слід відзначити, що в Україні споживачі житлово-комунальних послуг, незважаючи на тривалий час останнього реформування галузі, досі покладаються самі на себе при захисті своїх інтересів та не мають дієвого впливу на підвищення якості наданих послуг.

Список використаних джерел:

1. Бриль П.О. Дослідження зарубіжного досвіду публічного управління житлово-комунальним господарством: журнал: Інвестиції: практика та досвід. №4, 2018. С.142-146. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2018/28.pdf (дата звернення 20.03.2024).

2. Рябець К.А. Зарубіжний політико-правовий досвід публічного управління у галузі водного господарства (на прикладі окремих країн Європейського Союзу) / К. А. Рябець // Актуальні проблеми державного управління. - 2018. - № 2. - С. 114-120. - URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy> (дата звернення 20.03.2024).